

det, exigere vel prætere, juxta dicenda, n. 110.

93. *Confirmatur timoratorum consuetudine.* — Confirmatur universali praxi et consuetudine urbis, et orbis, qua videmus, quod timorati quoque ubivis locorum serviant etiam cardinalibus, patronis, eisque præsent obsequia temporalia, primario ac principaliter ob causam, ac finem licitum; secundario vero, ac minus principaliter sub spe directe aut indirecte consequendi ab eis spirituale, seu ea spe et intentione, ut captent eorum benevolentiam et amicitiam in ordine ad consequendum spirituale; atqui temerarie videtur damnare, aut damnatum censere, universalem timoratorum consuetudinem; præsertim cum sit etiam conformi communi doctorum juxta dicta; ergo. Verum pro majori horum intelligentia lege infra posita a num. seq. usque ad finem hujus §.

94. *Dare temporale sub spe consequendi spirituale, seu captandi benevolentiam in ordine ad illud consequendum est simonia, si spirituale principaliter intenditur.* — Resp. II. Offerre, dare, aut præstare temporale etiam sub sola spe consequendi spirituale, vel spe, et animo captandi alterius benevolentiam et amicitiam in ordine ad consequendum ab eo spirituale, simoniacum est, si per talem donationem et præstationem rei spiritualis consecutio principaliter intenditur, sive si spirituale, seu consecutio illius est causa, motivum, et finis principalis, ob quem temporale datur, vel præstat, aut e contra. Ita expresse tenet Glossa in c. *Cum essent*, 12, h. t. §. *Promiserat*, cujus textum habes supra, n. 89. Navarr., in *Manual.*, cit. 23, num. 102. Adrian. *Quod*, lib. IX, art. 2, sub litt. L. M. N. O. Barbosa, in c. *Cum essent*, 12, h. t., num. 4, et ibi Abbas, num. 4. Sylvester, §. *Simonia*, q. 16, dicto 4.

95. *Probatur ex jure.* — Probatur conclusio ex sæpe jam citato c. *Tua nos*, 34, h. t., ubi declarat Pontifex, quod si quis etiam pure, ac sine pacto et conditione qualibet temporale dat, aut præstat, et pro spirituali præcise humiliter roget, consequenter sub sola spe consequendi spirituale, vel sola spe et animo captandi benevolentiam in ordine ad consequendum spirituale, id faciat, veram committat simoniam, si per hujusmodi etiam liberalem jactatam donationem rei temporalis intendit (saltem principaliter) adipisci spirituale, aut e contra: Concordat. c. *Etsi quæstiones*, 18, eod.

96. *Probatur ratione.* — Ratio conclusionis est, quia quocumque per temporale principaliter quis intendit consequi spirituale, jam hoc ipso a parte rei dat temporale tanquam motivum consequendi spirituale, juxta amplius dicta, num. 87 et 88. Nec excusaris, si dicas, te non dare temporale ut motivum consequendi spirituale, sed tantum sub spe consequendi illud, seu spe et animo captandi benevolentiam in ordine ad consequendum spirituale; nam contra est, quod ita dicere sit mera, et coram Deo nullius valoris lusio in verbis, si, uti conclusio supponit, per donationem et præstationem rei temporalis spirituale consequi principaliter intendis; cum hoc ipso, quod per unum principaliter intendas consequi aliud, illud tanquam medium, viam, et motivum, istud acquirendi habeas; hoc autem simoniacum esse, certum est ex conclusione, num. 78, data; ergo. Secus foret, si per temporale principaliter quid aliud intenderes, et minus principaliter, seu secundario, et quasi per accidens inde spirituale sperares.

97. *Demonstratur ad oculum in casibus practicis.* — Confirmatur conclusio; si quis non obstante, quod per temporale speret, et principaliter intendat acquirere temporale, excusaretur a simonia; omnia decreta pontificia, omnesque canones simoniam ecclesiæ tantopere nocivam, tantis sub penis prohibentes, quibus facile eludere posset, modo diceret: « Non do, vel præsto hoc temporale ut pretium, neque ut motivum consequendi spirituale, sed tantum sub spe illud consequendi: vel ad conciliandam ipsius benevolentiam et amicitiam, in ordine ad obtinendum ab ipso beneficium. » Et profecto quæro a quovis adversario, quid sentiat de duobus sequentibus casibus: ponamus duos clericos, quorum unus parochiam, alter vero canonicatum vacantem ambit: quivis eorum videns, se vel ob defectum qualitatis, ob copiam plurium, et forsitan digniorum competentium difficulter obtenturum suum intentum, resolvit, collatori, aut præsentatori 100 aureos offerre principaliter intendens hoc modo canonicatum, vel parochiam obtinere; unus vero eorum dicit, vel cogitat: Scio, quod hic, etc., amet, et acceptet munera, dabo ergo ei 100 aureos, ut moveam, et alliciam ipsum, quatenus mihi præ aliis conferat. Alter vero ita dicit, vel cogitat: Scio hunc vel illum non esse inimicum munerum: vel forsitan valent apud ip-

sum aliquid munera: dabo ergo illi 100 aureos, quia N. B. spero inde fore, ut mihi præ aliis conferat canonicatum: vel dabo ei 100 aureos ad captandam ejus benevolentiam et amicitiam, ut dein ex benignitate, vel gratitudine beneficium mihi conferat. Quæro, inquam, a quovis adversario, quid sentiat de his duobus casibus, an non a parte rei idem importent? an audeat coram Deo aliquem horum a simonia excusare? an non quivis revera temporale ex motivo consequendi spirituale, beneficium videlicet, offerat, consequenter uterque simoniæ certæ reus sit, licet posterior aliis utatur terminis, dicendo, vel cogitando se temporale non ex motivo, sed sub spe consequendi spirituale offerre, vel ad conciliandam ipsius amicitiam, aut benevolentiam, ut ei beneficium conferat.

98. *Et ex manifesta pessima sequela.* — Si dicis, priorem, non item posteriorem esse reum simoniæ ob dictorum verborum diversitatem: quæro ulterius, an non exinde manifeste sequatur, quod quivis decreta pontificia, et canones simoniam prohibentes, facillime eludere possit, adhibendo loco termini motivum, seu ex motivo, terminum sub spe, vel ad captandam benevolentiam? quæ sequela utpote absurdissima et scandalosa, quia admitti minime potest, nec id, unde sequitur, admittere, sed dicere debemus, quod dixit conclusio nostra, num. 94, posita, videlicet etiam illum, qui temporale offert seu præstat duntaxat sub spe consequendi spirituale, seu ad captandam alterius benevolentiam, et gratiam, ut postea beneficium sibi conferat, vel quibuscunque tandem verbis utatur, revera simoniam committere, si per temporale principaliter intendat consequi spirituale, per jura et rationes ibidem allegatas.

99. *Mediante temporali parare sibi viam ad spirituale simonia est.* — Confirmatur ulterius, juxta D. Thomam, 2, q. 100, art. 2, ad 5, tum, quem in hoc juri conformiter communiter sequuntur doctores quocumque quis per temporale parat sibi viam ad obtinendum spirituale, seu quando dat, vel præstat temporale, animo per illud obtinendi spirituale, semper committit simoniam; quibuscunque tandem utatur verborum formulis, et expressionibus; at, qui per temporale principaliter intendit obtinere spirituale, id utique facit; ergo simoniacus est; etsi dicat, se temporale non dare, vel præstare ut mo-

tivum consequendi spirituale, nec sub aliqua conditione, vel obligatione reciproca consequendi spirituale, sed gratis, sub spe tamen obtinendi spirituale, vel ad conciliandam alterius benevolentiam in ordine ad obtinendam spirituale; quia his verbis in opere contradicit, hoc ipso, quod, uti supponitur, per temporale principaliter intendat obtinere spirituale; cum, quia ita intendit, temporale revera ex motivo obtinendi spirituale præstet, indeque perfectam simoniam certo committat, juxta dicta, num. 78, præsertim quia evitare non potest, quin, si præfata intentione temporale præstat, alteri aliquam non quidem ex justitia, sed talem obligationem reciproce dandi spirituale tacite saltem, implicite, et virtualiter imponere velit, quæ ad simoniam sufficit, quantumvis, se temporale gratis, et sine ulla conditione, vel obligatione sub spe duntaxat consequendi spirituale, etc., præstare dicat, prout aperte constat tum ex dictis, tum ex c. *Tua nos*, 34, h. t., ubi expresse habetur, quod etsi clericus dicat, se pure, et sine pacto, vel conditione, aut obligatione offerre sua bona Ecclesiæ, tamen simoniam committat, si per talem donationem spirituale, canonicatum nempe intendat.

100. *Unde colligatur, an quis principaliter, vel minus principaliter intendat per temporale consequi spirituale?* — Quæritur IV. Unde desumendum sit, temporale principaliter dari, aut præstari animo consequendi spirituale, consequenter ex pacto saltem tacito et implicito; vel potius ex alio justo titulo, sicque simoniam committi, vel non? Resp. I. Pro foro interno rem omni carere difficultate; cum enim pro hoc foro cujusvis attendatur conscientia, ejusque inspicitur mens et intentio, facile quivis judicabit; dummodo se ipsum, vel potius conscientiam suam interroget: quare præcipue hoc temporale, v. g. istud honorarium, illas pecunias, illam picturam vis dare, aut dedisti, vel quare hoc aut istud obsequium temporale huic aut illi præstas, aut præstitisti? si coram Deo aut in conscientia cognoscis, te revera præcipue seu principaliter ea intentione et animo, seu ideo fecisse, aut facere ut ab illo, vel per illum obtineres spirituale, v. g. beneficium, ordines, etc., reus es simoniæ, quibuscunque tandem verbis ad palliandam malitiam utaris, vel usus sis.

101. *Non bene infertur: dari principaliter, si quis temporale non dedisset nisi spirituale*

consequi sperasset. — Si vero coram Deo, et in conscientia invenis, ac in veritate dicere potes, te revera id præcipue ex alio titulo, hæc, aut motivo fecisse, immunis es a simonia, etsi minus principaliter, et secundario, ac quasi per accidens inde speraveris etiam spirituale; imo etsi spes consequendi spirituale fuerit causa impulsiva et excitativa ad dandum, vel præstandum temporale, ita ut istud ex alio etsi principali motivo non præstiti-ses, nisi etiam spes consequendi spirituale te ad id impulisset; dummodo, ut dictum, principaliter ex alio fine vel titulo id revera præstiteris, ut bene advertit Navarrus, *Manual.*, cap. xxiii, n. 101.

102. Notandum siquidem pro consolatione multorum ex Navar., loc. cit., citante Maiornium, in 4, dist. 23, q. 1. D. Thom., quodlib. 8, art. 2, contra Bartolum, in l. II, § fin. ff. *de Donat.*, bene fieri posse, quod quis certum, eumque principalem ac præcipuum finem, motivum, et causam agendi habeat, ut tamen non ageret, nisi ab alio minus principali fine et causa ad id excitaretur, et impelleretur; adeoque universaliter verum non sit, causam seu motivum principale alicujus actionis esse, quo cessante, cessaret, vel non fieret actio; cum hæc definitio multis causis principalibus non conveniat, ut pluribus ostendit Navarr., loc. cit., et ad propositum patebit in exemplis infra ponendis.

103. *Unde cognoscatur pro foro externo?* — Resp. II. Pro foro externo, utrum temporale principaliter aut præcipue datum, aut præstitum sit animo consequendi spirituale, in dubio ex circumstantiis dijudicari debet. Et quantum ad hoc tria sunt maxime attendenda: personæ scilicet dantis, et accipientis qualitas; quantitas muneris; et donationis tempus, prout habetur, et amplius declaratur c. *Etsi quæstiones*, 13, h. t., de quo etiam magis infra.

104. *Casus practici, in quibus committitur simonia ad propositum.* — Cæterum ex dictis in hoc § 5, colliges pro praxi simoniam committi I. In omnibus illis casibus, quos supra a num. 73, usque ad num. 78, attulimus; etsi loco termini sub motivo, utantur terminis sub spe, seu animo captandi benevolentiam.

II. Illos quos, num. 97, induximus.

III. Omnes illos, qui temporale offerunt, dant, vel præstant ex solo et principali fine, et motivo consequendi spirituale, quibus-

cunque tandem utantur verbis, dicend: v. g. se tantum dare gratis, vel sub spe consequendi spirituale, vel ad captandam benevolentiam in ordine ad consequendum spirituale.

105. *Alii casus, in quibus non committitur.* — E contra vero a simonia immunes esse, qui primario et principaliter ex alio fine dant, vel præstant temporale, licet etiam sperent, et secundario, ac per accidens intendant consequi spirituale, indeque ad dare alliciantur, non daturi, nisi etiam hæc spes adesset, ob dicta num. 101 et num. 102. Tales in specie sunt.

I. Capellani, vel alii clerici, qui pro competenti salario serviunt episcopis, præpositis, vel aliis collatoribus, aut patronis, etsi inde sperent, et secundario intendant consequi beneficium.

II. Studiosi, pædagogi, et hujusmodi, qui pro competenti salario præfatis serviunt, instruendo v. g. juventutem, etsi inde sperent etiam cum tempore promoveri ad ordines, ad beneficium, etc.

III. Clerici, et laici quicumque, qui principaliter ex charitate, vel gratitudine, vel justitia, aut alio justo titulo offerunt, vel dant temporale, aut præstant obsequium temporale; etsi secundario sperent, inde etiam directe, vel indirecte promoveri ad spirituale.

IV. Omnes, qui serviunt quidem pro nullo aut incompetenti salario, ideo tamen, ut hac occasione patefiant ipsorum qualitates, et talenta, quatenus dein intuitu horum, beneficium eisdem conferatur: vel occasionem habeant sibimetipsis vigilandi, et tempore vacaturæ, debito et licito modo pro beneficio sollicitandi.

V. Pariter a simonia immunes sunt, qui alicui conferunt beneficium, vel ad illud præstant, aut votum dant, etc., ideo principaliter, quia illum digniorem agnoscunt; vel quia a principe, vel magnatibus specialiter commendatur; vel quia obligatione gratitudinis, quam erga talem, vel propinquos ipsius habent, satisfacere volunt, etc., licet secundario etiam sperent pro se, suisque obtinere quid temporale, etc.

§ VI.

DE SIMONIA, QUÆ COMMITTITUR, QUANDO TEMPORALE OFFERTUR, DATUR, AUT PRÆSTATUR PRO SPIRITUALI, VEL E CONTRA EX TITULO GRATITUDINIS, AUT GRATUITE COMPENSATIONIS.

106. *Tria quærentur ad propositum.* —

Tria potissimum circa primam partem hujus § vi examinanda sunt. I. An simoniacum sit, facere pactum, aut promissionem dandi ex gratitudine vel præstandi temporale pro spirituali, aut e contra? II. Quid juris de communi illo modo et praxi, qua sollicitantes seu rogantes pro spirituali dicere solent: «Ero gratus, vel non ingratus: certo exhibebo me gratum: assecuro, quod gratus sim futurus,» etc. III. An et quomodo liceat post acceptum jam spirituale ex gratitudine dare temporale, aut e contra?

107. *Simoniacum est, si fit pactum tacitum vel expressum dandi temporale pro spirituali ex gratitudine.* — Quæritur itaque I. An simonia committatur, si fit pactum aut promissum tacitum vel expressum dandi aut præstandi temporale pro spirituali, aut e contra ex sola gratitudine? Resp. Affirmative. Suarez, tom. I, *de Relig.*, lib. IV, *de Simonia*, cap. xlv, num. 11; Gibalin. *de Simonia*, q. 10, *Consect.* 3, num. 5, cum communi, et hodie certissima aliorum ob decretum Innocentii XI, qui damnavit propositionem, seu doctrinam et opinionem contrariam sic sonantem: Dare temporale pro spirituali, non est simonia, quando temporale sit solum gratuita compensatio. Probatur conclusio imprimis omnibus fundamentis, quibus præced. § ostendimus, dare temporale pro spirituali, aut e contra, ex pacto sive tacito, sive expresso esse simoniam.

108. *Probatur.* — Probatur ulterius ex definitione simoniæ qua dicitur studiosa voluntas emendi, vel vendendi temporale pro spirituali; ubi per ly emendi, vel vendendi intelligitur quivis tacitus, vel expressus contractus onerosus; qualis utique etiam est contractus dandi ex gratitudine; cum hic æque ac alius onus, et obligationem imponat.

Confirmatur. Si offerre, promittere aut pacisci temporale pro spirituali, ex sola gratitudine, non esset simonia, posset quivis ifacillime eludere omnes leges, et pœnas contra simoniam latas dicendo: Non promitto, vel præsto temporale pro spirituali ex obligatione justitiæ, sed gratitudinis, prout in simili diximus supra.

109. *Obligationem antidoralem gratitudinis quivis contrahit, qui beneficium ab alio accipit.* — Objicies I. Potest quis licite, consequenter absque simonia pacisci, et promittere id, ad quod alias jure divino et naturali tenetur seu obligatur; sed qui accipit spirituale, vel

quodcumque aliud sive spirituale, sive temporale beneficium ab alio, contrahit obligationem antidoralem gratitudinis, seu tenetur ex gratitudine ad compensandum; cum juxta communem theologorum et juristarum accipere beneficium aliquod, et suscipere in se obligationem antidoralem, seu obligationem gratitudinis, qua beneficium acceptum, grate compensare tenetur, necessario cohæreant, arg. l. *Sed etsi*, 25, § *Consuluit*, 11, ff. *de Petit. Hæredit.*, ergo licite et absque simonia potest quis etiam pacisci et promittere, quod ex gratitudine velit dare temporale pro spirituali, aut e contra. Resp. Concessa Major. disting. Minor. Qui accipit beneficium ab aliquo, contrahit obligationem antidoralem, seu tenetur gratus esse, et ex gratitudine beneficium acceptum compensare, dando vel faciendo in bonum benefactoris aliquid determinatum, negatur Min. aliquid indeterminatum, juxta arbitrium et beneplacitum compensantis, conceditur Min., et sub hac dictione negatur et conceditur consequentia.

110. *Vi illius tamen nullus tenetur ad compensandum seu retribuendum quid certum, ac determinatum.* — Pro majori distinctionis intelligentia notandum eum Cardenas «in Propositiones damnatas,» cap. III, art. 2, et communi doctorum, quod licet ex quovis dono, aut beneficio sive temporali, sive spirituali accepto, quilibet de jure et æquitate naturali contrahat aliquam gratitudinis obligationem, antidoralem communiter dictam, tamen vi hujus nemo teneatur ad aliquid certum, vel determinatum dandum, vel retribuendum benefactori, sed duntaxat ad gratificandum, retribuendum, vel benefaciendum eidem modo, quem ipse retribuens postea elegerit, seu pro suo arbitrio et beneplacito, ita ut temporale tam per temporale, quam spirituale etiam solis precibus ad Deum pro benefactore fuis compensare suæque obligationi antidorali, seu gratitudinis satisfacere, et eam delere valeat: ut proin, quando vi pacti taciti vel expressi accipiens donum vel beneficium aliquod obligatur ad aliquid certum et determinatum dandum, seu retribuendum, jam excedatur antidoralis, seu gratitudinis obligatio, novaque novum onus habens, nox ex sola gratitudine, sed ex alio titulo profecta imponitur. Hinc etiam ad propositum, si quis vi pacti taciti vel expressi obligatur pro temporali, determinate dare aliquid spirituale